

Kokemuksia ja näkemyksiä korkeasti koulutettujen maahan muuttajien osaamisen arvioinnista

Riitta Metsänen

Tampere 5.10.2016

Opettajien käsityksiä ja näkemyksiä osaamisen arvioinnista (Metsänen 2015)

Opettajien kokemat osaamisen arvioinnin haasteet:

1. Kielitaitoon liittyvät

- Usein maahan muuttajien kielitaito ei riitä abstraktien käsitteiden hallintaan
- Kotoutumiskoulutuksessa vähän C-tason kielikoulutusta
- Tarvetta korkeasti koulutettujen C-tason suomen kielen opiskelumahdollisuuksille

Opettajien kokemat haasteet osaamisen arvioinnissa

- Esim. 10 v. Suomessa asunut akateemisesti koulutettu ei pystynyt valintatilanteessa tuottamaan itsenäisesti tekstiä, ei kirjallisesti eikä suullisesti
- Helposti maahan muuttajat kokevat kielitaitonsa riittäväksi kun tulevat arkipäivässä toimeen suomen kielellä

Opettajien kokemat haasteet osaamisen arvioinnissa

► Kulttuuriin liittyvät haasteet

- Opiskelutaidot ja oppimiskulttuurien erot
- Kantaväestön edustajille annetut ohjeet eivät riittäviä arviointitilanteessa >maahan muuttajat kaipaavat yksityiskohtaisempia ohjeita
- Itsearviointi uutta maahan muuttajille, useimmat yrittävät arviointitilanteessa antaa itsestään mahdollisimman hyvän kuvan, siksi vaikea ottaa esille osaamisessa olevia puutteita

Opettajien kokemat haasteet

- Maahan muuttajien oman kulttuurin tuntemus ja ymmärrys kulttuurista opittuna asiana on melko vähäistä. "Puuttuu ymmärrys siitä kun täällä ja heidän kotimaissaan on erilaista, niin mihin kaikkeen se liittyykään."
- Kulttuuri voi toimia myös defenssinä, kun halutaan tehdä eri tavoin kuin muut
- Tietoisuus omista kulttuurisidonnaisista toimintatavoista usein vähäistä (vrt.edellinen)
- Tietoisuus ja dialogi voisivat mahdollistaa erilaisten toimintatapojen kehittämisen ja omaksumisen

Kysymys

- ▶ Voidaanko ja miten voidaan opettaa maahan muuttajille oman kulttuurin analyysitaitoja

Opettajien kokemuksia ja näkemyksiä

- ▶ Soveltuvuuden arviointi
 - Opettajat nostivat esille, pitäisikö arvioida kriittisesti joidenkin hakijoiden soveltuvuutta esim. hoitoalalle, jossa vaaditaan joustavuutta, yhdenvertaista suhtautumista, humania ja liberaalia ihmiskäsitystä.
 - Suhtautuminen sukupuolten tasa-arvoisuuteen ja erialaiseen seksuaaliseen suuntautumiseen vaihtelee maittain ja kulttuureittain
 - Liittyvät ammattietiikkaan

Osaamisen arvioinnista

- ▶ Opettajat kokivat maahan muuttajien osaamisen arvioinnin hyvin haasteellisena (vaikeana) ja työläänä
- ▶ Mm. Päivi Wilenin opinnäytetyöhönsä haastattelemat opettajat olivat huolestuneita osaamisen ja arvioinnin tasosta maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajien täydennyskoulutuksessa. (Metsänen & Nikander 2012).
- ▶ Wilenin mukaan opettajat kokivat arviointimenetelmien yhdistelmät toimiviksi: esim. kirjallinen koe > täydentävä haastattelu > näyttö

Hyviä käytäntöjä

- Arviointiin varattava riittävästi aikaa, samoin kuin palautteen antamiselle > varmistettava että opiskelija/työntekijä ymmärtää palautteen (esim. pyytää toistamaan palautteen)
- Ydinosaamisen kuvaus ammattialakohtaisesti; mitä on se osaaminen, jonka jokaisen alalla työskentelevän on hallittava toimiessaan esim. insinöörinä/sairaanhoitajana/bussikuskina/siivoojana > tämän ydinosaamisen arvioinnin kehittämiseen panostettava
- Miten vertaillaan maahanmuuttajataustaisen osaamista ammattialakohtaisiin osaamisvaatimuksiin > näytöt
- Ammatissa vaadittavan kielitaidon "riittävän hyvän"- tason kuvaukset

Hyviä käytäntöjä

- ▶ Tärkeäksi koettiin myös tenttien- ja kokeiden palautustilanteet ja palautteet, joihin pitäisi varata runsaasti aikaa
- ▶ Kokemukseni mukaan erityisesti koulutetut maahan muuttajat ovat hyvin motivoituneita opiskelemaan ja täydentämään osaamistaan (opettajien täydentävät pedagogiset opinnot)
- ▶ Ohjauksen, erityisesti henkilökohtaisen ohjauksen sekä oikea-aikaisen tuen merkitystä ei voi liikaa tässä yhteydessä korostaa (henkilökohtainen ohjaussuunnitelma)

Summa summarum

- Niin osaaminen kuin osaamisen arviointi on kulttuurisesti sidonnaista
- Erityisenä haasteena nousee esille, miten toisessa kulttuurisessa kontekstissa hankittua osaamista voidaan siirtää uuteen kulttuuriseen kontekstiin > mikä osaamisessa on universaalia, mikä kontekstiin sitoutunutta
- Maahan muuttajat tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa päästäkseen työelämään
- Henkilökohtainen ohjaus osaamisen arvioinnin eri vaiheissa mahdollistaisi myös lisäkoulutuksen tarpeen arvioinnin
- Kielitaitovaatimukset alakohtaisia, kielitaito myös kehittyy koko ajan
- Tärkeää saada mahdollisuus tulla aktiiviseksi kansalaiseksi, se tapahtuu vain osallistumalla työelämään!

Pohdittavaksi

- ▶ "Ainoastaan kattavalla kulttuurien integraatiolla ja uskonnollisen toimintakentän rajaamisella yksityiselämän piiriin voidaan muodostaa yhteiskunta, jossa kaikilla kansalaisilla on yhtäläiset oikeudet. Mikä tahansa uskonnollinen kasvatus synnyttää torjunnan toisin ajattelevia kohtaan."
- ▶ "Sillä ei ole väliä, mihin ihminen uskoo, merkitystä on vain hänen henkilökohtaisella käytöksellään." (Ludmila Ulitskaja 2016, 218)

Lähteet

- ▶ Metsänen, R., Pynnönen, P. & Kähkönen, K. 2015 Esteettä eteenpäin. Hämeenlinna: HAMK.
- ▶ Metsänen, R. & Nikander, L. 2012. Realistista aikuispedagogiikkaa monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Hämeenlinna: HAMK.
- ▶ Ulitskaja, L. 2016. Daniel Stein. Helsinki: Siltala.